

Klima- og Energiplan 2009 -2013

Hemnes kommune



TILTAKSDEL



Hemnes kommune			
Klima- og energiplan 2009 – 2013 Tiltaksdel		Prosjektgruppe: Tverrfaglig oppnevnt	
		Styringsgruppe: Formannskapet	
		Vedtatt: Kommunestyret 18.12.08 - sak 81/08	
Beskrivelse: Overordnet plan for tiltak mot klilmaendringer			Dato
		Skrevet av	Frits Bakken
13 sider plan	Bane: G:/felles/Klimaplan	Revisjon	Årlig
0 vedlegg		Rapportering: Formannskapet	
		Evaluering: Planavdelingen	
Påvirkning av klima: Transport, oppvarming			
Påvirkning av miljø: Truede arter, utslipp, vannforekomster			

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING.....	3
2. KOMMUNENS ULIKE ROLLER I KLIMA- OG ENERGISAMMENHENG.....	3
3. MÅLSETTINGER/TILTAK.....	5
3.1 Klima- og energiplanen skal følges opp og klimakompetansen økes	6
3.1.1 Mål: Styrke klimakompetansen i den kommunale forvaltningen.....	6
3.1.2 Mål: Bedre kunnskap om energi/klima, som følge av planen, skal utnyttes.....	6
3.2 Kommune skal årlig følge opp sitt klimagassutslipp og bidra til å oppfylle myndighetskrav..	6
3.2.1 Mål: Hemnes kommune skal stimulere til at flere legger om til økologisk drift.	6
3.2.2 Mål: Sikre tilfredstillende forynging på foryngelsesflatene inne tre år etter hogst.	7
3.2.3 Mål: Tifredstillende ungsogspleie.....	7
3.2.4 Mål: Miljøfokus i skolene.....	8
3.2.5 Mål: Miljøfokus i barnehagene.....	8
3.2.6 Mål: Arealplanleggingen rettes mot redusert energibruk og klimagassutslipp.....	9
3.2.7 Mål: Bidra til mer miljøvennlig transport.....	9
3.2.8 Mål: Alle saksframlegg skal vurdere klima- eller miljømessige konsekvenser.....	10
3.3 Hemnes kommune skal ha stort fokus på energiforbruket i kommunen.....	10
3.3.1 Mål: Energiforbruket reduseres med 10% i perioden 2009 – 2013.....	10
3.3.2 Mål: Påvirke holdningene i kommunen positivt vedrørende energi og klima.	13



1. INNLEDNING

Denne planen er delrapport tiltaksdel Klima- og energiplan for Hemnes kommune. Klima- og energiplanens fakta og analyse del foreligger som egen rapport.

Hovedmålet med planen er at Hemnes kommune skal tenke miljø i all sin aktivitet, og søke løsninger som er mest mulig miljøvennlige.

Planen har fått tilsagn om støtte fra Enova med inntil kr. 100.000,-, og er utformet i henhold til krav og rammer gitt gjennom Enova.

I planen blir historikk og utvikling i utslipp og energibruk belyst både for kommunen og landet som helhet. Målsettingen er at Miljø- og energiplanen for Hemnes kommune blir integrert i kommuneplanen som egen kommunedelplan.

Planen skal være vurderingsgrunnlag for prioriteringer ved fremtidige bygge- og utbyggingssaker, og planen skal fungere som støtte ved saksbehandling og vedtak i energi- og miljøspørsmål.

Planarbeidet har vært gjennomført av en styringsgruppe med ass. rådmann Rolf Fjellestad som leder, og prosjektgruppe med Frits Bakken som prosjektleder.

Grunnlagsdata og statistikker er hentet fra SSB, SFT og nettstedet «Miljøstatus i Norge». For energidelen er data hentet fra Helgeland Kraftlags lokale energiutredning for Hemnes kommune 2006.

Vi viser også til SFT (Statens forurensningstilsyn) rapport «Reduksjon av klimagasser i Norge – en tiltaksanalyse for 2020», TA-2254/2007 ISBN 978-82-7655-514-1.

2. KOMMUNENS ULIKE ROLLER I KLIMA- OG ENERGISAMMENHENG

Energi- og klimaplanlegging dreier seg ikke bare om kroner og øre og CO₂-ekvivalenter, men minst like mye om:

- organisering
- kompetanse
- beslutningsdyktighet
- timing og sunn fornuft.



Kommunen har her flere roller:

- kommunen som planlegger
- kommunen som eier og driftsorganisasjon
- kommunen som forvalter av lovverk
- kommunen som kunnskapsformidler
- kommunen som pådriver og partnerskap.

Kommunen bør gå foran og vise vei!

I rapport fra CICERO antydes det at ca. 20% av våre nasjonale utslipp av klimagasser er knyttet til kommunal virksomhet. Kommunene kan i betydelig grad påvirke utslipp fra transport, avfallsfyllinger, stasjonær energibruk samt landbruk.

Kommunelovens §1 innleder med at kommunal forvaltning skal satse på bærekraftig utvikling som en av grunnpilarene.

Videre er kommunene tildelt et langsiktig og helhetlig planansvar gjennom plan- og bygningsloven. Dette gir også kommunene store muligheter for å kunne redusere utslippene av klimagasser. Når revidert plan- og bygningslov (PBL) trer i kraft i juli 2009 har kommunene et enda bedre redskap for effektiv energi- og klimaplanlegging.

Reguleringsplaner og kommunedelplaner innen transport, energiforsyning og næringsutvikling vil kunne være førende for klimagassutslipp på kort og lang sikt. Her tenkes det da f.eks. på lokalisering av byggefelt for bolig og næring med tanke på transport etc.

Kommunen er også en betydelig byggeier og forvalter store og varierte bygningsmasser som krever egen miljøkompetanse for god forvaltning, drift og vedlikehold. På dette området er signaleffekten viktig for å stimulere lokale aktører til å utvikle miljøvennlige løsninger.

I byggesaker er det viktig at kommunen følger opp TEK07 med strengere krav til bygningers energieffektivitet og fornybare energikilder.

I lov om offentlige innkjøp settes det krav om at alle innkjøp skal hensynta miljø og livsløpskostnader. Dette medfører at kommunen må stille krav til miljøegenskaper ved innkjøp av både tjenester og produkter.

Kommunens system for avfallsbehandling betyr mye for utslippet av klimagasser. Utnyttelse av biologiske og mineralske restprodukter til material- eller energigjenvinning (fjernvarme eller biogass) fra husholdninger og næringsliv forhindrer fremtidige utslipp fra deponi og produksjon. Oppsamling og utnyttelse av metan er et viktig tiltak.



Innen næringsutvikling har kommunen en viktig pådriverrolle i å etablere verdikjeder for utnyttelse og produksjon av energi og andre fornybare ressurser. Kommunen har også stort ansvar i å legge til rette for at næringslivet har mulighet til å knytte til seg fornybar energiforsyning.

Mulige finansierings- og støtteordninger:

1. Husbanken yter lån og tilskudd til nybygg og rehabilitering av bosted. Lavenergihus er sikret finansiering gjennom husbanken.
2. ENOVA SF yter investeringsstøtte til gode prosjekter innen både privat og offentlig sektor. Enova har ulike program hvor støtte kan gis, kfr. Enovas hjemmeside (www.enova.no).

Kommunen bør vurdere å etablere egne fond til støtte for innbyggere som ønsker å gå over til fornybare energikilder, utskifting av gamle vedovner m.m.

3. MÅLSETTINGER/TILTAK

Kommunens vedtatte viljeserklæring:

Hemnes kommune skal tenke miljø i all sin aktivitet, og skal søke løsninger som er mest mulig miljøvennlige.

Kommunen skal legge til rette for en sikker og fleksibel energiforsyning basert på optimal utnyttelse av regionens energikilder med et minimum av forurensende utslipp og utslipp av klimagasser. Bruken av fossil energi må begrenses. En større del av energien til oppvarming skal være fra fornybare energikilder og andre alternative energikilder.

Dette skal bidra til en bærekraftig utvikling både med hensyn til klima, næringsutvikling, økonomi og lokalt miljø.

Klima- og energiplanens målsettinger skal gjenspeile og følge opp kommunens klima- og energivisjoner og ses i sammenheng med og integreres i kommuneplanens satsningsområder.

Hemnes kommune bør selv ta initiativ og innta en aktiv rolle gjennom lokal virkemiddelbruk for å stimulere næringsliv og innbyggere til å redusere sine utslipp og sitt energiforbruk. Her må også kommunen selv gå foran og gjennomføre tiltak innenfor egen drift og bygningsmasse.



3.1 Klima- og energiplanen skal følges opp og klimakompetansen økes

3.1.1 Mål: Styrke klimakompetansen i den kommunale forvaltningen.

Tiltak 1:

- Hemnes kommune vurderer fortløpende deltagelse i nettverk, eks «Livskraftige kommuner», «Grønne energikommuner»
Hemnes kommune skal etterutdanne eller ansette klima- og energifaglig personell i planperioden.

Evaluering:

- Ved den årlige revisjon av planen evaluerer kommunen om vi har tilstrekkelig klimakompetanse i organisasjonen, og om kommunen skal aktivt delta i nettverkssamarbeid.

3.1.2 Mål: Bedre kunnskap om energi/klima, som følge av planen, skal utnyttes

Tiltak 1:

- Energi- og klimaplan gjennomgås årlig på de ulike avdelingene.

Evaluering:

- Gjennomføringen av den årlige revisjon av planen fastsettes av planavdelingen i god tid slik at alle avdelinger får tid til å forberede sin del i planen – gjeldende påfølgende år. Evalueringen rapporteres i årsmeldingen.

3.2 Kommune skal årlig følge opp sitt klimagassutslipp og bidra til å oppfylle myndighetskrav.

3.2.1 Mål: Hemnes kommune skal stimulere til at flere legger om til økologisk drift.

Tiltak 1:

- Gjennomføre ØKOløftprosjektet som ble påbegynt i 2008.



Evaluering:

- Sjekke økningen av antall bruk som driver økologisk fra 2007 - 2008

Tiltak 2:

- Hemnes kommune skal gi støtte og veiledning til de som ønsker å legge om til økologisk drift.

Evaluering:

- Hemnes kommune prøver å nå statens mål; som er 12% økologiske arealer innen 2012 og 15% økologiske produksjonsarealer innen 2015. Sammenstille antall bruk som har lagt om til økologisk per 1. januar hvert år i planperioden.

3.2.2 Mål: Sikre tilfredstillende forynging på foryngelsesflatene inne tre år etter hogst.

Tiltak 1:

- Sørge for at det settes av tilstrekkelig med midler fra NMSK/SMIL-kvoten og midler fra Robust Landbruk til å sikre minimum 30% tilskudd til planting. Paralelt med dette må det arbeides mot sentrale myndigheter for å sikre bedre rammer til skogkultur.

Arbeide for å gjøre skattereglene i skogfundsordningen bedre kjent blant brukerne.

Videreføre støtten ALLSKOG og Statskog til administrasjon av plantearbeid. Intensivere arbeidet med å kjøre Aktiv-skogbrukkurs.

Oppgradere arbeidet med registrering av foryngelsesarealer og oppfølging av skogeiere.

Evaluering:

- Evalueringen vil skje gjennom tilgjengelig statistikk og kontroll i felt.

3.2.3 Mål: Tifredstillende ungsogspleie

Sørge for at det settes av tilstrekkelig med midler fra NMSK/SMIL-kvoten og Robust at en sikrer minimum 60% tilskudd til Ungsogspleie. Hvis vi ikke får en bedring av sentrale rammer, må det vurderes om det skal settes et øvre kronebeløp i tilskudd pr. Eiendom. Paralelt med dette må det arbeides mot sentrale myndigheter



for å sikre bedre rammer til skogkultur. Arbeide for å gjøre skattereglene i skogfondsordningen bedre kjent blant brukerne.

Intensivere informasjonsarbeid mot skogeiere, arrangere Aktivskogbruk-kurs. Prioritere registreringer i felt.

Evaluerings:

- Tilgjengelig statistikk og befaringer i felt

3.2.4 Mål: Miljøfokus i skolene

Forskning viser at det er en klar sammenheng mellom miljøadferd på den ene siden og kunnskap, holdning og tradisjon og kultur på den andre siden. Det er derfor viktig av barna så tidlig som mulig får kunnskap og bevissthet også på dette området.

- Bruke naturen som lærings- og rekreasjonsarena.
- De som forlater skolen skal være bevisste miljøborgere

Tiltak 1:

- Deltagelse i diverse prosjekter som «nysgjerrigper», «skolegården» etc. Omfanget av deltakelse skal være fastsatt senest 01.01.2010
- Leirskoler - Minimum 3 klasser fra kommunen hvert år fra og med 2010
- Samarbeid med Statkraft og Helgelandskraft for å fremme kunnskap om energiproduksjon, vassdragsreguleringer og miljøarbeid. Plan og gjennomføringsopplegg utarbeides i 2010, mens konkrete samarbeidsprosjekter startes opp i 2011
- Deltagelse i diverse nettbaserte opplegg som «regnmakerne», «museskogen», «trollskogen». Omfanget av deltakelse skal være fastsatt senest 01.01.2011
- Kildesortere papir, matavfall, glass og restavfall i samarbeid med renovasjonsselskapet HAF. Alle skolene skal være i gang i løpet av 2009
- Skolene følger kunnskapsløftets opplegg for klima- og energiopplæring. Rapport om gjennomførte tiltak lages årlig fra og med 2011. Rapporteres årlig på klasser og antall.
- Alle barna skal innen ungdomskoletrinnet ha lært om kompostering

Evaluerings:

- Rapport fra de enkelte tiltak vurderes i årsmeldingene 2009 – 2013



3.2.5 Mål: Miljøfokus i barnehagene

Tiltak 1:

- Alle barnehagene innen 2009 sorterer søppel
- Barna i alle kommunale barnehager lærer hvordan vi tar vare på naturen, hvordan vi bruker naturen men ikke forbruke den. Opplegg og gjennomføring planlegges i 2009 og settes i verk fra 01.01.2010. Rapport om gjennomføring leveres i forbindelse med årsmeldinger.
- «Regnmakerne» tas i bruk i barnehagene fra 2010.

Evaluerings:

- Rapport fra de enkelte tiltak vurderes i årsmeldingene 2009 - 2013

3.2.6 Mål: Arealplanleggingen rettes mot redusert energibruk og klimagassutslipp.

Tiltak 1:

- Alle arealplaner og kommunedelplaner skal inneholde en klima og energivurdering.
Klimakonsekvenser av endret arealbruk skal utredes i kommuneplanens arealdel inkludert kommunedelplanene for tettstedene. I reguleringsplaner kan det være aktuelt å utrede klimakonsekvenser hvis arealbruken avviker fra det som er forutsatt i overordnet plan.
For å minimalisere klimakonsekvensene er det viktig å utvikle kompakte tettsteder med høy trivsel. Faktorer som vurderes er:
- Nærhet mellom skole og bolig for å minimalisere bruk av skoleskyss
- Bilfrie areal i sentrum for å reduserer bilbruken og gi fordeler til gående og syklende
- Utbygging av et gang- og sykkelvegnett som gjør det lett og trygt å velge bort bilen
- Vektlegging av grøntstrukturen og andre trivselstiltak for å sikre mulighetene til naturopplevelse og fysisk aktivitet
- Fastsette krav til vannbåren varme i bygninger for å åpne mulighetene for klimavennlig oppvarming

Evaluerings:

- Legges inn som et fast punkt i planmal, og sjekkes av planavdelingen



3.2.7 Mål: Bidra til mer miljøvennlig transport.

Tiltak 1:

Hemnes kommune skal gå foran med et godt eksempel og satse på en bil- og utstyrspark med lavest mulig utslipp. Av kommunens bilpark på 37 enheter pr 2008 er 21 enheter eldre enn 5 år, dvs 56%. Hvis vi lar alder også symbolisere grad av miljøvennlighet, så vil fornying av bilparken være et sentralt tiltak.

- Ved fornying av bilpark skal nasjonale krav, retningslinjer og anbefalinger ift CO₂-utslipp legges til grunn.
- Anskaffe 2 miljøvennlige hybrid/elbiler til felles bruk innen utgangen av 2013.
- Gjennomføre SFT s mobilitetskampanje. Denne har som mål å mobilisere befolkning og næringsliv til selv å ta ansvar for utslipp fra egen bilbruk og transport. Deltagerne forplikter seg til å redusere sine utslipp med en bestemt prosent innen et bestemt tidsrom.

Evaluering:

- Tiltaket evalueres årlig sammen med klimaplanen

3.2.8 Mål: Alle saksframlegg skal vurdere klima- eller miljømessige konsekvenser.

Tiltak 1:

- Oppdatere planmal for saksframlegg

Evaluering:

- Stikkprøve på planmal.

3.3 Hemnes kommune skal ha stort fokus på energiforbruket i kommunen

3.3.1 Mål: Energiforbruket reduseres med 10% i perioden 2009 – 2013

Tiltak 1:

- Fremskaffe tall over kommunens energiforbruk i bygninger som også gir grunnlaget for kommunens videre arbeid med Klima- og energiplan. Hovedkartleggingen skal være ferdig innen utgangen av år 2009.



Evaluering:

- Rapport vurderes i årsmeldingen for 2009

Tiltak 2:

- I perioden 2009 – 2013 skal det gjennomføres energi/enøk analyser i alle bygg og anlegg for å avdekke mulige sparepotensialer. På bakgrunn av disse skal fysiske tiltak settes i verk

I 2009 gjennomføres energi/enøk analyser i skolebyggene, hvor det antas være størst sparepotensialer. Resterende bygg utover i planperioden prioritert etter antatt størst sparepotensialer.

Tiltakene fremmes og finansieres gjennom økonomiplanen

Evaluering:

- Gjennom regnskap og årsmeldinger

Tiltak 3:

- I perioden 2009 – 2013 skal det skje en utfasing av alle energianlegg som benytter fossilt brensel. Utfasingen skal skje ved overgang til annen energikilde, som eks. fjernvarmeanlegg, varmepumpeanlegg, biobrensel. Tiltakene fremmes og finansieres gjennom økonomiplanen

●

Evaluering:

- Gjennom regnskap og årsmeldinger

Tiltak 4:

- I 2009 foretas oppgradering av etablerte styringssystemer /SD anlegg, med tanke på web - basert oppfølging og styring. Oppgraderingen skjer innenfor bevilgningene til kommunale bygg

Evaluering:

- Gjennom regnskap og årsmeldinger

Tiltak 5:

- Det skal fokuseres på holdningsskapende arbeid og motivasjon for energisparing blant brukerne av bygningsmassen og driftspersonell. TEK skal sørge for at eget personell i alle ledd har riktig kompetanse mht energibruk.

I 2009 gjennomføres tiltak slik:



- Opplæring av teknisk personell i forhold til energioppfølging og bruk av dataverktøy. Ekstern bistand benyttes. Gjennomføres i 2009
- Opplæring/informasjon til den kommunale ledelse omkring energibruk og mulige tiltak for bedre energiledelse. Gjennomføres i 2009
- Gjennomgang brukeravtaler med fokus på energibruken. Gjennomføres i 2009
- Energibruk og enøk inn som tema/prosjekt i skolene. Påbegynnes i 2009 og gjennomføres i hele planperioden.

Evaluering:

- Utredningene vurderes i årsmeldingene i perioden 2009 - 2013

Tiltak 6:

- Kommunen må i stor grad tilstrebe å legge om oppvarming i kommunale bygg fra olje og elektrisitet til fornybar energi. 7 større bygg bør på sikt konverteres. Hemnes kommune skal ha som målsetting å konvertere fyringsform til fornybar energi i 3-4 større bygg i planperioden.
- Utredninger med tanke på mulighetene for fjernvarmeanlegg gjennomføres i planperioden.

Evaluering:

- Rapport fra avdelingen jf. punkt 3.1

Tiltak 7:

- Økonomiske innsparinger som skjer på bakgrunn av gjennomførte tiltak, skal avsettes i et enøk-fond.

Evaluering:

- Evalueres årlig gjennom regnskap/årsmelding der driftsutgifter til energi og investeringer til ENØK-tiltak er måleparameter.

Tiltak 8:

- Det skal i løpet av 2009 gjennomføres en analyse om mulighetene til alternative energikilder til oppvarming av offentlige bygg. Spesielt vurderes Røssåga/Kanalen som kilde til varmepumpe/fjernvarme i Korgen og Ranfjorden som tilsvarende kilde på Hemnesberget.



En slik analyse legges frem for kommunestyret innen 01.01.10.

Evaluering:

- Rapport fra avdelingen jf. punkt 3.1

3.3.2 Mål: Påvirke holdningene i kommunen positivt vedrørende energi og klima.

Tiltak 1:

- Informasjon og aktiv bruk av kommunens hjemmesider. Blant annet gjøres klima- og energiplanen tilgjengelig herfra. Jf. Klima- og energiplanens fakta- og analysedel pkt. 9.11

Evaluering:

- Besøkstall på nettsidene pr. kvartal